Ч. 286 (12.652). Львів, пятниця 26. грудня 1930. Оплата почтова заплачено ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щади. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Пригадка.

Загальні Збори Уповажнених „Народньої Торговлі" відбудуться в пятницю, дня 26. грудня 1930 р. в 10-ій год. зрана в салі „Сокола" у Львові вул. Руська ч. 20.

Того самого дня в 8-ій год. рано відправиться в Преображенській церкві при вулиці Краківській **Поминальне Богослуження та Панахида** за покійних членів „Народньої Торговлі". Просимо численно явитися.

1141 2—2

Дирекція.

Клопіт з автономією.

Львів, 24. грудня 1930.

Маємо на увазі не автономію Закарпаття, але клопіт — Польщі. Бо так воно дивно складається: замісць Галичини, яка десятки літ була все українським культурним і політичним Піємонтом і нині ще в порівнанні з іншими українськими територіями розпоряджає найбільшим кадром інтеліґентських сил з усіх царин знання і практичного досвіду та має 100 відсотків усіх без вимку даних на самоуправу в найширшому розумінні цього слова, — замісць Галичини отримує територіяльну самоуправу Закарпаття, яке завдяки мадярському централізмові й режімові безоглядної денаціоналізації й насильної асиміляції зійшло було до порівнюючо найнижчого ступня національно-культурного й політичного розвитку. І знову одно диво: замісць того, щоби турбуватися, чому досіль не введено територіяльної автономії для земель з одноцілою більшістю кількаміліонового українського населення у Польщі, проурядова польська преса турбується, чому це автономію вводить чеський уряд для українців у Чехословаччині! Ми є нині свідками нового парадоксально-куріозного видовища: польська проурядова преса, яка від початку відродження Польщі найбільш завзято пропаґує гасло „невмішування у внутрішні справи держави", не тільки не признає справи автономії Закарпаття внутрішньою справою Чехословаччини, але що більше бачить у ній наче новий „доказ" — вмішування Чехословаччини у внутрішні справи Польщі! Автономія Закарпаття, це — мовляв — виключно і єдино свідома пакість, злобно придумана чехословацьким міністерством закордонних справ з уваги на польського сусіда.

Це ніяка видумка. Ось один із чільних проурядових польських орґанів преси про автономію Закарпаття пише під наголовком: „Нові докази протипольської діяльности Чехів" — „Випадки у Східній Галичині та несподівана украінізація Прикарпатської Руси й автономія тої землі". Маємо на увазі передову статтю у краківському „Іл. Курері Цодзенному" з д. 24. ц. м. Це не стаття випадкова, в орґані непокликаному до авторитетного обмірковування закордонно-політичних проблем. „Іл. Курерок", при всьому своєму мізерному етичному рівні й питомому йому вуличному тоні, має — так мовити — монополь на зясовування урядового становища чехів і Чехословаччини. І треба признати „Куреркові" одно: всякі він уже переходив політичні метаморфози, від „ляйборґану" вітосівського „Хієно-Пяста" став доставцем послів для ББ (Маріян Домбровський і д-р Людвик Рубель) і боєвим орґаном санації, але вірно, завзято і послідовно тримався і тримається лінії протиукраїнської і протичеської. Бувало вже, що „Іл. Кур. Цодз." мав навіть заборонений дебіт на Чехословаччину за свою кампанію проти тієї держави, ведену в „куреркову" стилі й „куреркови" засобами. Коли протичеський вітер тої ґазети влітав занадто безцеремонно по дорозі з Кракова через Прагу аж до затишних кімнат міністерства закордонних справ при вулиці Вержбовій у Варшаві, тоді „Курерок" на деякий час замовкав і тієї теми взагалі не рухав. Але згодом, приходив пригожий момент і його чехофобство ставало у пригоді в той сам спосіб, що й українофобство.

Однак, коли протиукраїнська політика „Курерка" обрахована на „внутрішній ринок" і — що найвище — на баламучення варшавських кореспондентів чужинецької преси, в роді тамошнього кореспондента „Таймсу" п. Бакера, то протичеська нагінка є призначена на експорт, для невеличкого польського населення у Чехословаччині і для чеських урядових кол: щоби їх не залишати в жадному сумніві щодо поглядів і настроїв міродайних польських кол. Тому й опього останнього виступу краківського „Курерка", якого і власник і головний редактор є послами ББ, не можна вважати відірваним виступом, який відбивав би лише погляд автора і редакції. Тим цікавіша та стаття і тим більше вона характеристична для підходу до проблем і внутрішнього і закордонного характеру, зокремаж до проблеми — української.

Стаття „Курерка" надзвичайно обємиста і як звичайно — надзвичайно лайлива. Тому передрукувати її в цілости і технічно важко і з морального боку неприємно. Короткий її зміст такий: Польська публична опінія кілька тижнів тому була нежданно заскочена вісткою з Праги про замір чеського уряду надати самоуправу Закарпатській Україні („Курерок" вживає скрізь терміну „Підкарпатська Русь"). Ця вістка виглядала фантастично, тому, що чеський уряд завжди глядів на Закарпаття, як на країну, що ще не дозріла до самоуправного устрою. Аж ось „Лідове Новіни", потім сам мін. Бенеш, пос. д-р Патейдль, Кльофач і ін. порушили справу закарпатської автономії, а д-р Бескид заявив офіціяльно представникам преси, що умови для введення самоуправи на Закарпатській Україні сповнилися на 100 відс. і що нема ніякої причини дальше зволікати з нею. „Курерок" збентежений цим зворотом і шукає його причини. Цю причину добачує передовсім в одночасності чеської заповіди автономії на Закарпаттю з польською пацифікаційною акцією у Сх. Галичині. Автор впевняє, дальше, що українізаційний курс на Закарпаттю розпочався акуратно „після першого протидержавного виступу українців у Східній Галичині". Дальше йде довга виказка тих актів чеської влади, які автор уважає фаворизуванням українців та переслідуванням росіян. Висвітлювання у чеських кінах образів „ВУФКУ" є, мовляв, актом виразно протипольським; з відома чеської влади друкується навіть комуністична література на чеськім Шлеську, яка є перепачковувана до Польщі. На доказ протипольського вістря закарпатської автономії, автор звертає увагу на присутність чехословацького посла на протипольських маніфестаціях у Ковні, на погляди през. Масарика на небезпеки мира (поморський коридор) і врешті на голоси чеської преси про галицьку „пацифікацію". Тут „Курерок" прецизує своє обвинувачення: „*чеський уряд хоче сьогодні мерщій залегалізувати самоуправу Закарпаття, щоби витворити на закарпатській території кузню протипольських затій і прибіжище для кожного втікача чи атентатчика з під стягу УВО*". На закінчення автор пригадує слова Жеромського, що „чехи вміють ударити ножем у спину"...

Виходить, що автономія Закарпаття — це ніж у спину польській національній політиці. Безперечно, автономія Закарпаття ставить у дуже прикре світло — брак автономії... Галичини й Волині. Але навіщо сердитися на чеський уряд, навіщо ремствувати на чеське міністерство закордонних справ, навіщо вмовляти в них, у себе і наївних читачів, що справді єдиним клопотом чехів є робити пакости полякам і що лише для цієї мети дається „привілеї українцям"?! Все це тактика цілком незрозуміла. *Автономія Закарпаття була ґарантована міжнародніми договорами та чеською конституцією.* Тому надання нині автономії Закарпаттю є лише виконанням міжнародніх і внутрішніх зобовязань, є чесним і розумним кроком у ділянці державно-адміністраційного устрою та національної політики, є звичайною консеквенцією факту національно-мішаного характеру населення чехословацької держави і мішаного характеру ріжних складових частин її території. Зокрема закарпатська автономія, яка далаб українцям широкі можливости національно-культурного і господарського розвитку, є звичайною консеквенцією ствердження факту живучости українського народу та акуратности великої української проблеми.

При чім-же тут Польща та пересердя „Курієрків"? Чи не краще було би самому дійти до тих самих висновків, до яких дійшов чеський уряд, з тією ріжницею, що найкраще булоб у відношенні до Галичини дійти до тих висновків — десять літ тому?!

Терористична орґанізація в Румунії.

Румунська преса подає відомости про слідство в справі терористичної орґанізації, яку недавно викрито в Румунії. Досі в самому Ґалаці арештовано 50 осіб. Один з арештованих, Михайло Снігів признався, що роботою орґанізації кермувало Д. П. У. та що орґанізація плянувала висадження в повітря поїзду на стації Філешті.

Wyciąg z protokolu wspólnego z dnia 19. grudnia 1930 r.
Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie
konfiskaty Nr. 278 (12644) czasop. „ ilo" z daty Lwów dnia
14 grudnia 1930 r. do Syg. VI. 1. Pr. 432/30 na posiedze-
niu niejawnem w dniu 19. grudnia 1930 r. po wysłuchaniu
zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postana-
wia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 13.
grudnia 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we
Lwowie konfiskatę czasop. pt. „Diło" Nr. 278 (12644) z daty
Lwów dnia 14 grudnia 1930 r. zawierającego: 1) w arty-
kule pt. „Wysokyj urjad uże podbaje" a) w ustępie od
słów „Nekorysne" do połahody", b) w ustępie od słów „Te
same" do „hromadian" znamiona ad ustęp 1) ab) wy-
stępku z § 308 uk. i zbrodni z § 65 lit. a) uk. zarzą-
dzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk.
zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego.
Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego cza-
sopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie
w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewy-
konanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa
przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex
1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł.
Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej
ustępów artykułów ma na celu pod 1) 2) propagować
wzgardę i nienawiść przeciw administracji Państwa pod
1) nadto szerzeniem fałszywych wieści o stosunkach go-
spodarczych i politycznych w Państwie zaniepokoić pu-
bliczne bezpieczeństwo, co odpowiada znamionom zbrodni
z § 65a) uk. i występku z § 308 uk. Według §§
487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem
powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Cipanowicz
starszy sekretarz

З польської преси.

Берестя і Сх. Галичина.

Краківський „Час" з 23. грудня 1930 р. приносить на передовому місці допис з Варшави п. н. „Берестя і Сх. Малопольща", в якій зясовує становище санаційного табору до відомих подій у Сх. Галичині. На вступі автор займається загально справою Берестя, що наробила так богато шуму в цілому політичному польському світі, а яку, на думку автора, використовує ендецька і центролівова опозиція виключно для протиурядової кампанії. „Вправді ендеки і соціялісти виступають під серпанком гуманітаризму і культури, але зпід того серпанка пробивається назовні дуже виразно партійне завзяття і жадоба помсти".

Схарактеризувавши так польську опозиційну кампанію в справі Берестя автор переходить до подій у Сх. Галичині та пише про них дослівно ось що:

„У деякому звязку зі справою Берестя, — з уваги на арештованих українських послів — остають і відомі переходи у Сх. Галичині. Нема найменшого сумніву, що застосовані там репресії були конечні та необхідні. Треба було негайно й усякими засобами перервати огидну серію підпалів, яка не тільки спричинювала поважні матеріяльні шкоди, але й деморалізувала у найвищій мірі спокійне українське населення. Безкарність злочину творила щораз то нових злочинців, — і ставила польське населення в безнадійне положення. До якої міри репресії були необхідні доказав це позитивний їх наслідок. Підпали і замахи припинилися і великий простір держави звільнено від небезпечного терору. Тут і там потерпіли при тім також невинні одиниці, але було неможливим супроти масових виступів і таких же репресій оминути помилок. Тільки зла воля може звідси кути зброю проти нашої влади. Тепер виновники находяться в руках суду, який скаже останнє слово в тій сумній справі. Щойно судові вироки покажуть, які розміри прибрала злочинна пропаганда і які могла мати наслідки, якщо їх не припинено б. Ніяка держава на світі не могла би поступити інакше в подібному положенні. Пригадаймо хоч би репресії англійців супроти ірляндців, майже на передодні унезалежнення Ірляндії".

„Отже східногалицькі події українські організації використовують тепер закордоном для протипольської пропаганди, яка находить деякий послух серед наївних пацифістів, а попри те її радісно підхоплюють наші вороги. З очевидною злою волею важко боротися, але неосвідомлених або мильно поінформованих чужинців належить докладно поінформувати про правдивий стан справи. Відноситься це передовсім до західних соціялістів, які у своїм тупім доктринерстві добачують у кожному акті нашого уряду „буржуазний злочин". Одначе тут добре зорганізована інформаційна служба може зробити богато і стримати та спаралїжувати неприхильні для нас струї. Є це одним з головних завдань нашої заграничної пропаганди і слід мати надію, що її керманичі напружать усі сили, щоби сповнити свій обовязок".

Цей допис з Варшави поміщений, як уже сказано, на передовому місці „Часу" має правдоподібно за завдання затерти сильне враження статті п. А. Бохенського, опублікованої на тому ж місці „Часу" в числі з дня 18. грудня ц. р. Зі змістом статті п. А. Бохенського наші читачі мали нагоду познайомитись у 285 числі „Діла".

Вертаючи до свіжої повище цитованої статті краківського „Часу", ми хочемо звернути в ній увагу тільки на одно місце, а саме на порівнання репресій у Сх. Галичині супроти українського населення з репресіями англійців супроти ірляндців на передодні унезалежнення Ірляндії. Перш за все слід ствердити, що це порівнання дуже невдатне, а крім того і невідповідне. Бо треба собі зясувати, що Англія ніколи не мала супроти Ірляндії таких зобовязань міжнародного характеру як їх має Польща супроти Сх. Галичини. В часі англійських репресій супроти ірляндців не було ще на світі ні Ліги Націй ні навіть ніяких конституційних гарантій, що випливали з міжнародніх зобовязань Англії супроти національних меншостей (меншостей у державному розумінні, а не територіяльному). Тепер живемо в часах, коли і Польща відродилась державно на основі права самоозначення, яке пристосовано до неї в часі мирових переговорів. Те право самоозначення народів мало нібито лягти в основу всіх мирових договорів і в основу Ліги Націй, але фактично уповні не лягло. Ось чому й порівнання англійських репресій в Ірляндії з польськими у Сх. Галичині вдаряє натяганістю та пахне анахронізмом. Зрештою Ірляндія має нині політичну самостійність.

Початки української нації.

(У відповідь Українському Історично-Фільольогічному Т-ву в Празі.)

Моя стаття п. н. „Найважніший момент в історії України" (Л. Н. В. 1930. 6.) удостоїлася стати предметом дискусії на ювилейному засіданні Істор.-Фільол. Т-ва в Празі, з котрої звідомлення оголосив д-р К. Чехович у 275-м ч. „Діла" (з 11-го грудня ц. р.). Зі звідомлення виходить, що Істор.-Фільол. Т-во заняло супроти моїх виводів у вище згаданій статті становище негативне й ухвалило осьякі тези: 1) Стара київська держава — це була держава українська і лише вона називала себе тоді іменем „Русь"; терміном „Русь" і „русичі" (!) називали в ті часи те саме, що ми нині називаємо терміном „Україна", „українці". Московщина почала себе цим іменем називати далеко пізніше; 2) Про процес обєднування всіх східних словян в одну цілість (національну чи культурну) в ті давні часи нема що говорити, бо нічого такого не було; навіть тодішна літературна мова не була „спільно-руська" (в тіснішому значінні цього слова), бо на Україні вона українізувалася, а на Московщині московщилася; 3) Українська нація витворилася вже в старій київській державі і вже тоді досягла високого рівня своєї зрілости (національної і культурної); самих початків творення української нації треба шукати у т. зв. праслов'янській добі; 4) Думка, що якби Литва не захопила „південно західної Руси", то це саме зробила би трохи згодом Москва і тоді віджила би давня єдність, не було би трьох руських народностей, тільки одна — ця думка є з українського національного становища шкідлива, бо вбиває у нас всяку самостійну думку, накидуючи нам готові форми чужої національно-політичної ідеольогії. Отсі тези подається всім правовірним українцям до вірування, а мимоходом зазначується, що я підпав під суґестію російського імперіялізму, іншими словами заразився єрисю русофільства!

На це позволю собі відповісти можливо найкоротше: До 1) У старих літописях термін „Русь" має подвійне значіння: а) вужче, на означення самої тільки Полянської землі або Київщини і тоді ця „Русь" протиставиться не тільки північним землям, але й Галичині, Волині, а навіть так тісно з Київщиною звязаній території, як земля Деревлянська[1]); б) ширше, що обіймає цілу Руську державу, отже не тільки все східнє словянство[2]), але й чужі, несловянські племена, що входили в склад цієї держави[3]). Терміну „Русь" в значінню цілої південної, тепер української, території у протиставленні до північних земель в літописях не стрічаємо. Проти твердження, немов би терміном „Русь" називали в ті (князівські) часи те саме, що ми нині називаємо „Україна", „українці", позволю собі пригадати літописний текст до р. 6370 (862), де оповідається про призвання Рурика з братами княжити і володіти: „Отъ тѣхъ прозвася **Русская земля Новугорольци**". Ще яркіше свідоцтво дають документальні джерела. В нарисі торговельного договору між **Новгородом Вел.** та німецькою Ганзою з 1189 р. читаємо: „Оже тяжа родится без крови, снидутся послуси, и **Русь** и **Нѣмци**, то вергнуть жеребіє...", а далі: „Оже іемити скотъ Варягоу на **Роусинѣ**, или **Русину** на Варязѣ..." А в торговельнім договорі **Смоленська** з 1229 р. сказано: „**Роусиноу** не звати Латина на полѣ биться оу **Роускои земли**, а Латининоу не звати **Роусина** на полѣ биться оу Ризѣ и на Готскомъ березѣ". (**Deutsch-Russische Handelsverträge hrg. von L. K. Goetz, Hamburg 1916**). Таких прикладів міг би я навести десятки, але думаю, що й цих доволі.

До 2) Перечити істнуванню в давній Руси процесу обєднування всіх східних словян в одну культурно-національну цілість — це значить оспорювати підставові висліди цілої дотеперішної історіографії про княжу добу нашої минувшини. Загально відомо, що спершу (до смерти Ярослава Мудрого) Київська держава обхоплювала всі східно-словянські племена, обєднуючи їх політично. Ця держава не була ані українською ані, очевидно, великоруською, тільки руською, так само як держава Піпіна Малого і Карла Великого не була ані французькою ані німецькою тільки франконською. Хоча по смер-

[1]) Напр. київський князь Святослав закликає кн. Рюрика, що перебував в Овручі, щоби прийшов до нього „в Русь".

[2]) В 907 р. Олег обовязує греків „даяти уклады на **рускіе городы**": Київ, Чернигів, Переяслав, Полоцьк, Ростов і Любеч.

[3]) В 1026 р. Ярослав з Мстиславом „раздѣлиста по Днѣпръ Русскую землю: Ярославъ прия сю сторону, а Мстиславъ ону".

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. ГРУДНЯ 1930.

ІСТОРИК.

Українська Академія Наук
і українська історія.

Археографічна Комісія. — Мізерна кількість. — Лазаревський і його школа. — Державна думка і Драгоманов.

„Вся історія громадського життя на Україні... й досі не показана в правдивому світлі".

(Драгоманов.)

Від 1921 р. істнує при Українській Академії Наук у Київі Археографічна Комісія, що „працює над збіранням і виданням археографічного матеріялу". Очевидно, що ця комісія має першорядне значіння, бо підставою всіх історичних студій були, є й будуть завжди письменні джерела. Під цим оглядом історична наука поневоленої віками України має перед собою величезні перспективи: сила джерел досі спить по архівах краєвих чи закордонних, а все, що колись появилося на Великій Україні, потрібує нового видання. За давніх часів наукова метода видання джерел не була ще розвинена й — що найважніше — під царським урядом коментарі, особливо над джерельними моментами української історії, були неможливі.

А все-ж кількісна продукція Археоґ. Комісії досі мізерна: перший том Величка, один том „Українського Архіву" та три томи „Археографічного Збірника" — ось і все за десять років істнування! Мала Ірляндія, що не має установи з пишним титулом Академії, а скромне „Ірляндське Археографічне Товариство" видала за цю саму добу — 72 томи... Очевидно, що в кількісній мізерії винна тут не Археогр. Комісія, а господарка харківського уряду. Бачимо, — і це цілком відповідає характерові цього уряду, — що джерела до української історії не мають для нього й сотої частини тої ваги, як питання революції в Китаю, Бразилії чи Бог зна де.

Радимо статистикові, що має вільний час, підрахувати за „Літописом Української Книжкової Палати" кількість друкованих аркушів українською мовою, присвячених всесвітній революції або „вождам" цієї революції й порівнати їх з продукцією Української Археографічної Комісії. Картина вийде вельми повчаюча.

Та придивімся ближче до якісної частини видань УАН. В першому томі (1926) жадного джерела до державних моментів української історії. Другий (1927) цілковито присвячений Олександрові Лазаревському (1834—1902), історикові гетьманщини та членові родини Лазаревських, що близько стояла до Шевченка. Маємо тут найріжноманітніші матеріяли, аж до зовсім не цікавих для історії, як наприклад листування вдовия Лазаревського. Очевидно, що присвята цілого грубого тому — при мізерних взагалі видавничих можливостях — є свого рода науковою маніфстацією Археографічної Комісії І це саме є незвичайно характеристичне.

Що дав українській істоoричній науці Олександер Лазаревський? Він видрукував силу розвідок про внутрішню історію, побут гетьманщини, ввів у науковий оборот багато нового архивіяльного матеріялу, але всі ці матеріяли мали своєрідне темне освітлення. У всіх творах Лазаревського видко лише негативні сторони гетьманщини, спеціяльно її діячів. Вони виходять у нього всі користолюбними, еґоїстами з дрібним самолюбством, без ніяких загальних ідей. Лазаревський, ясно, передавав правду, але однобоку, що часом гірше звичайної брехні.

З погляду української державної думки праці Лазаревського та його школи виявили просто свій катастрофічний стан. Російська історична школа з радістю підхопила висновки Лазаревського, які так добре виправдували російське панування на Україні, а цілі українські покоління виховувалися на цій школі, як елементи недержавні. Керманичі українського державництва, що прийшли в 1917 р., виявили себе справжніми руїнниками наслідком цілої низки складних причин, які тут не місце аналізувати, але одна з головних причин — недостача державної традиції.

Вся українська історична школа другої половини XIX в. була недержавна: вона, словами

ти Ярослава М. прийшов поділ на уділи, то ідея державної єдности, символізована спільною династією, утрималася ще до другої половини XII. в. тим більше, що князі зі своїми дружинами нераз перемандровували з одного кінця Руси на другий. Відомо також, що обєднюючим чинником була спільна віра, принята у Византиї і спільна церковна організація з київським митрополитом на чолі. Византійська архитектура, малярство, золотництво панували так само в Київі і Чернигові як в Новгороді Вел. і Пскові. Обєднюючу ролю відогравали також інтензивні торговельні звязки між поодинокими частинами давної Руси. Літературна мова, хоч позичена від болгарів, була спільна, а то її „українізування“ та „московщення“ (? хібаж „суздальщення“) про які д-р Чехович згадує, обмежувалися здебільша тільки до ріжниці виговору, які зовсім не відсовували єдности так само, як і нині єдности німецької літер. мови не відсовує те, що по її виговорі зараз-же пізнати, з котрих сторін походить промовець. Врешті відміни у виговорі і деяких граматичних формах бачимо й у нинішній українській літературній мові. Істнування загального почуття цієї єдности доказує хоч би обставина, що літературні памятки, котрі повстали на півдні, пильно переписувалися і поширювалися на півночі і саме тільки завдяки цим північним копіям більша частина з них переховалася до наших часів. Саме тому політичному і культурно-національному обєднанню треба дякувати, що східне словянство не роздробилося на стільки окремих народів, скільки було племен. Хто цьому всьому перечить, той не хоче розуміти головного змісту ґрандіозного історичного процесу, який відбувався у східній Европі в IX—XII ст.

До 3) Що після повного занепаду обєднуючого осередка, яким був Київ, досі суцільна Русь в другій половині XII ст. починає розколюватися і на південнім заході витворюється окрема культурно-політична одиниця, котра стала завязком майбутньої української національности — на це я вказав саме в інкримінованій статті у „Л. Н. В.“ Але цей розвій обмежився поки-що лише на землі Галицько-Волинської держави і не досягав Подніпровя, де в наслідок зверхництва монголів у другій половині XIII в. витворилися зовсім окремі відносини. Але що вже тоді українська нація „досягла високого рівня своєї зрілости“, цього досі ніхто з дослідників не помітив і було би дуже цікаво почути, на яких фактах і проявах Істр.-Фільольоґічне Т-во у Празі це добачує. А вже твердження, немов-то початків творення української **нації** треба шукати у **прасловянській** добі — це вже якесь таке різьке непорозуміння, що я ніяк не відважуся класти його на рахунок шановного Т-ва, тільки вважаю за простий **lapsus** референта.

До 4) Дуже воно дивно в науковій дискусії у XX-ім в. стрічатися зі замітом, що якийсь погляд на дану справу з українського становища **шкідливий.** Чому погляд, опертий на наведених в інкримінованій статті річевих аргументах, що українська нація, як синтеза східної культури і західних впливів внаслідок окупації українських земель Литовською державою виріжничкувалася в XIV і XV ст., має „вбивати у нас всяку самостійну думку“ — цього ніяк не розчовпаю. В давних часах літописці вважали необхідним для національної чести виводити свій нарід, коли вже не від Адама, то бодай від котрогось зі синів Ноя, але такі амбіції вже давно вийшли з моди. Наука дивиться тільки на те, чи дана думка має наукове обґрунтовання, чи ні, і за шкідне вважає тільки закривання правди, з яких би мотивів воно не виходило.

Мирон Кордуба.

Еміґраційний Дім у Львові.

Положення й уладження Еміґраційного Дому. — На службі еміґрантів. — Розбудова Т-ва опіки над українськими еміґрантами.

На перехресті вулиць Листопада і Вишневецьких у Львові бачимо від-недавна новий, білий, великий чотиро-поверховий будинок. Це Еміґраційний Дім. Під оглядом архітектури й артистичного викінчення належить Еміґраційний Дім у Львові до найгарніших будівель. Це справжня палата — і то палата для еміґрантів.

Ворота Еміґраційного Дому стоять отвором в кожній порі дня і ночі для найширших кругів населення і це надає йому характер публичного будинку типу залізничих двірців, шпиталів, приютів або торговельних галь.

Первісним призначенням цього будинку мала бути велика новочасна санаторія. Аби його достосувати до доцільного вжитку для еміґрантів, треба було в дечому переробити пляни внутрішнього розміщення. Це було одною з причин, що викінчення дому трохи припізнилося. Остаточно щасливо доведено до кінця внутрішню перебудову й Еміґраційний Дім є вже в більшій части відданий до публичного вжитку.

Як виглядає нутро цього дому?

Отворивши фронтові ворота, входиться до ясного, просторого вестібулю, на стінах якого уміщено памяткову ерекційну таблицю й орієнтаційний плян дому. В партері, напроти вестибулю є велика галя-почекальня для еміґрантів. Тут є також бюро еміґраційного відділу Державного Уряду Посередництва Праці, в якому переводиться рекрутацію, добір і контрактування сезонових робітників і рільничих родин до Франції, Німеччини й інших країв Европи й Америки. На партері приміщені бюра Еміґраційного Синдикату (в якому продається еміґрантам залізничі і корабельні білети), а також кімнати для лікарських оглядин.

На першому поверсі розміщені бюра Експозитури Еміґраційного Уряду, в яких полагоджується урядові справи еміґрантів з львівського, тернопільського і станиславівського воєвідства. Тут приміщені є бюра інформацій і помочі для еміґрантів суспільних еміґраційних орґанізацій, а саме: Українського Товариства опіки над еміґрантами, Польського Еміґраційного Товариства й Жидівського Еміґраційного Товариства „Джеас“; надто є тут велика світлиця з призначенням на читальню, бібліотеку, більші товариські сходини і популярно-наукові виклади для еміґрантів перед їх виїздом.

На другому поверсі приміщено бюро Секретаріяту міжсоюзної ради суспільних еміґраційних орґанізацій і санітарної служби для еміґрантів; далі бюро комітету пань, що опікуються самітно подорожуючими молодими жінками і бюро польського товариства помочі землякам на чужині. Тут є теж великі готелеві кімнати, окреме для мущин, а окремо для жінок, а надто друга велика світлиця, в якій у майбутньому мають бути уряджувані курси вишколення еміґрантів.

На третьому поверсі уміщено готель для еміґрантських родин з дітьми і поодинокі кімнати для інтеліґентних еміґрантів, мармурові умивальні й лазнички, а надто салю, призначену на приют для дітей і сиріт по еміґрантах.

На четвертому поверсі приміщено новочасно уладжені пральню, сушарню і прасовальню готелевого білля й білля еміґрантів, помешкання для служби й адміністрації дому, а надто є тут велика соняшна тераса на забави для дітей.

В сутеринах дому приміщено машинерію центрального огрівання, купелеві галі з ваннами і тушами для еміґрантів, кухню, буфет і їдальню для еміґрантів.

Усі кімнати, бюра й убікації є просторі, вигідні, ясні і гигієнічні.

В Еміґраційному Домі знайдуть еміґранти все, що їм потрібне перед виїздом: тут одержать вони всі інформації у своїх рідних товариствах і в своїй рідній мові про краї, куди задумують еміґрувати, а передовсім інформації щодо господарської коньюнктури, ринку праці, поселення, публичної опіки й помочі і т. ін. Тут дістануть вони інформації про формальности, звязані з виїздом і правну та технічну поміч при виробленні потрібних до виїзду документів; тут в Еміґраційному Уряді і в бюрі посередництва праці залагодять вони урядові справи своїх виїздових документів; тут закуплять свої залізничі й корабельні білети; тут дістануть початкову науку чужих мов і найпотрібніші вказівки, як урядити в початках своє життя на чужині; тут знайдуть поміч у лікуванні на випадок якоїсь недуги; тут зможуть вони відпочати, очиститися, вимитися, викупатися, переспатися і прохарчуватися підчас свого коротшого чи довшого побуту у Львові; тут будуть безпечні перед всякого роду обманнями і злоліями; тут в багатьох випадках одержить поучення, аби не виїздити з краю; тут вкінці знайдуть перший приют ті реемігранти, які з чужини приїдуть до краю.

Словом: Еміґраційний Дім — це не сама будівля, але велика інституція публичної ужиточности, помочі й опіки найширшим кругам населення, без уваги на їх соціяльне, національне і віроісповідне походження. А що з нашого краю виїзджає найбільше українських еміґрантів, тож вони в найбільшій скількости будуть користати з цього дому.

Потреба Еміґраційного Дому давалася вже давно болючо відчувати у Львові і тому Товариство опіки над українськими еміґрантами перше виступило з ініціятивою, будови такого дому і в значній части причинилося до здійснення цеї ідеї.

Для віддання Еміґраційного Дому до публичного вжитку й установлення провізоричного заряду цим домом приїхали з Варшави до Львова дня 18. грудня н. р. директор Еміґраційного Уряду п. Б. Наконечников і начальник заморського відділу цього уряду д-р П. Дуркач. Вони офіціяльно передали управу Еміґраційного Дому як тимчасовому комісареві д-рові Вишинському, директорові Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові. Як прибічну раду комісаріяту установлено міжтовариську раду суспільних еміґраційних орґанізацій у Львові. Сталося це на спільній конференції делегатів ради і директорів Еміґраційного Уряду у Львові дня 18. грудня 1930 р. в Еміґраційному Домі у Львові.

На цьому засіданні повідомив директор Еміґраційного Уряду, що цей Уряд дав дозвіл Товариству опіки над українськими еміґрантами вести два дальші бюра опіки й помочі для українських еміґрантів, а саме у містах Станиславові і Перемишлі, а надто ведуться пертрактації з волинським воєвідством у справі такого бюра в місті Луцьку. Крім цього в найкоротшому часі має бути основаних кільканацять провінціональних патронатів, які будуть органами міжтовариської ради львівських суспільних еміґраційних орґанізацій. Директор Еміґраційного Уряду приймив до прихильного полагодження проєкт курсів вишколення еміґрантів і санітарної служби для еміґрантів. Ці нові суспільні інституції будуть дальшими етапами цеї праці, яку започатковано будовою й уряджениям Еміґраційного Дому у Львові.

найвидатнішого сучасного українського історика „твердо стояла на тому, що в конфліктах народу і влади вина лежить по стороні влади“. (М. Грушевський, в збірнику „Борітеся — поборете“, Відень 1920, № 1. Ст. 12). Очевидно, що в такому випадку „народ“ може шукати допомоги й чужої „влади“; справді шукав і дошукався так, що Москва й Варшава панують на українських землях.

Драгоманов, куди лівіший соціяльно від усіх українських істориків народницької школи, але великий державник, бо ідея державности зовсім незвязана, як у нас іноді гадають, з якоюсь формою соціяльного урядування. Комуніст може бути державником і навпаки гетьманець може ним не бути. Далі, державником знову може бути федераліст і автономіст, а навпаки галасливий „самостійник“ може не бути державником!

Драгоманов своїм ґеніяльним прозорим розумом добре відчув катастрофу цього самоопльовання державних моментів української історії. Цей страшний тоді „соціяліст“ чи „анархіст“ розумів величезну вагу державної традиції і сумував, що українці не зберегли її: „На Україні — писав він у „Пропащому часі“ — якось не звикли дуже захвалювати усе своє старосвітське... одну недовгу хвилину, як було тільки знов почали пізнавати освічені українці свою старовину у 30—40-их роках цього століття, горстка людей попокричала про славу козацької України, але зараз-же знайшла в них плями, і тепер, коли хто хоче пізнати ті плями, пізнає їх найскорше з учених праць українців“.

В листі до Франка Драгоманов ще більш катеґоричніший; закидаючи історикам, що „не добачають багатьох позитивних явищ історичного життя, або зневажають тих наших історичних діячів, які стягли на себе обвинувачення в „аристократизмі“, а в історичному листі до „Старої Громади“ Драгоманов твердить, що українські історики „фальшують діло найгірше“.

І Драгоманов підкреслює страшний, хоч і несвідомий злочин українських істориків, що „мимо своєї волі підперли обсертання московських учених з історією України... Так вся історія громадського життя на Україні... й досі не показана в правдивому світлі“. („Політичні пісні українського народу“, Женева 1883. С. XVIII).

Все це, на превеликий наш сум, й досі ще актуальне. Доказом цього є хоч би останній, третій том Українського Археоґрафічного Збірника. Містить він між іншим „матеріяли зі стокгольмського державного архіву до історії України другої пол. XVII — поч. XVIII вв“. (Ст. 17—55). В цьому заголовку бракує імя незабутнього Молчановського, бо це є, властиво, частина документів, яких небіжчик не встиг сам обробити, а його вдова передала їх до археоґрафічної комісії УАН, що ухвалила „надрукувати найцікавіші з них“.

(Докінчення буде.)

—o—

Підсумки пацифікації.

Що каже про те урядова статистика.

Краківський „Ілюстровани Курер Цодзенни" з дати 25. грудня ц. р. приносить таку замітку:

„Урядова статистика розброюючої акції, проведеної у минулих місяцях між селянами на терені трьох воєвідств Сх. Галичини (в ориґ.: Малопольскі), дала цікаві наслідки. Взагалі сконфісковано у селян 1638 штук пальної зброї, в тім 1.103 рушниці військового зразку, кілька тисяч набоїв, а також деяку скількість вибухових матеріялів, ручних гранатів і т. п. Відносно найбільше узброєними були селяни львівського воєвідства, де сконфісковано 943 штуки пальної зброї. Нелеґальної літератури, зокремаж видань УВО, найдено найбільше у тернопільському воєвідстві, а саме 285 примірників усяких друків. У звязку з замахами і підпалами арештовано загально 342 особи, з чого 272 передано судам, а 70 звільнено. Найбільше арештовано у тернопільськім воєвідстві (173 особи), найменше у львівськім (71 осіб). Цікава статистика звання (професії) арештованих осіб. Учнів середніх шкіл арештовано 52, студентів вищих шкіл 15, священиків 19, державних урядників 3, учителів 6, послів 2, урядовців кооператив 27, адвокатів 7, приватних урядників 30, селян і ремісників 177. Неменше цікавим є факт, що на 15 випадків знищення українських обєктів, у 7 випадках викрито спричинників в особах української народности. Були це підпали провокаційного характеру, доконані безпосередньо по відході відділів, що вели пацифікацію".

Ось так виглядають підсумки пацифікації у світлі урядової статистики. Не беремось їх аналізувати ні тим більше входити з ними в дискусії. Зазначимо тільки, що в тій статистиці — зі зрозумілих врештою причин — нема ні згадки про ті жертви, які спричинила пацифікація для майна українського населення і для здоровля численних українських громадян. Це останнє можнаб теж ілюструвати цифрами. Щож до поданих у повищій цитаті цифр, то ні піддавати їх у сумнів, ні критикувати їх зі зрозумілих причин не беремось.

Фанатизм.

Кілька днів тому помістили ми переклад статті Альберта Айнштайна п. з. „Релігія і наука". Без огляду на те, які хто має погляди про вагу та ролю релігії, кожний безпристрасний освічений інтелігент мусить признати, що вазнайомитися з поглядами на таку тему одного із найбільших умів сучасности, людини ґеніяльної, якої ролю прирівнюють до ролі Нютона — не тільки цікаво, але й повчаючо. Тимчасом „Нова Зоря" хоче навіть із такої справи робити „ґешефт" і бє у великий дзвін, що „Діло" ширить... пантеїзм (!?) і тому... „наші католицькі священики" не повинні читати такого страшного часопису. Досі наше католицьке духовенство, як і духовенство інших великих культурних країн, не вважало прикметою своєї освіти та інтеліґенції — затикати вуха на голоси вчених, розуміючи, що справи науки та віри, це такі дві ріжні ділянки. Панове редактори „Нової Зорі" є іншої думки: вони раді би, щоби єдиним джерелом світогляду та знання нашого духовенства було тільки те, що вони... думають.

Сталін переможцем.

Радянська преса сповіщає, що 21. ц. м. в Москві закінчилось засідання Центрального Комітету і Контрольної Комісії в економічних справах і праць у р. 1931. Пленум звільнило Рикова від усіх обовязків у Політбюрі, а до Політбюра вибрано Орджонокідзе. Так само усунено від роботи в Політбюрі Томського за його схильність до опозиції. Засідання було перемогою Сталіна.

Княжий город — Князеві Церкви.

Святочна академія в честь Митрополита у Перемишлі.

Дня 12. грудня ц. р. відбулася в Перемишлі святочна академія в честь Митрополита Шептицького з нагоди 30-літнього ювилею його архієрейства. В год. 8. веч. велику салю Народнього Дому виповнили вщерть представники всіх місцевих товариств, шкільна молодь усіх українських шкіл та громадянство всіх шарів. Звеличали це свято своєю присутністю й оба владики.

На програму свята зложились: поема В. Пачовського „В день Ювилею", спеціяльно на це свято написана, яку виголосив сам автор, музична частина із 6 точок та закінчення, виголошене д-ром Навроцьким.

Свою поему, повну прекрасних алегорій і порівнань, виголосив Пачовський з чуттям, а навіть зворушенням.

З музичної части програми годиться піднести: „Аллилуя" з ораторії Гендля **„Messias"**, яке виконав з бравурою і гарним виведенням головного мотиву у всіх голосах здисциплінований мішаний хор „Перем. Бояна" під досвідною батутою проф. О. Кліша. Відтак слідували продукції хорів перем. середніх шкіл, а саме: Псалом Шуберта: „Бог защита моя", що його виконав з прецизією хор жіночої гімназії (диріґентка проф. М. Дашневич); доволі тяжкий концерт Бортнянського: „Господи, силою Твоєю", що його проспівав хор мужеської гімназії (диріґ. проф. Волянський). Ніжно і з всякими нюансами у динаміці відспівали учениці семинарії псалом Бортнянського: „Бог мой еси Ти" (диріґ. проф. О. Яцишин). На закінчення свята виконали II. концерт Бортнянського: „Сей день" сполучені хори „Перем. Бояна" і згаданих середніх шкіл (понад 100 співачок і співаків) під управою проф. О. Кліша.

Одинокою інструментальною точкою академії було фортепянове сольо знаної визначної пяністки п-и Божейко. Був це органовий концерт Баха д-моль. Пяністка, вглубившись цілим своїм єством у мистецький твір великого композитора, чарувала слухачів раз тонкістю фразування, то знов силою і перлистою технікою.

Д-р Навроцький виголосив свою промову в дуже оригінальний спосіб і справді по мистецьки. У формі спогаду самого-ж Ювилята, „який в городі Льва на Святоюрській Горі клячить і молиться в тій саме хвилі", перейшов бесідник ціле життя Ювилята від хлопячих літ до днів ювилею, а вкінці візвав слухачів до дружньої з Ювилятом молитви за краще завтра та за задержання нам Ювилята на многі, многі літа!

Останні слова підхопила ціла авдиторія і співала їх з такою силою й чуттям, що здавалось, той спів долетить, простелиться аж під Святоюрську Гору.

Ц'кавий лист Сталіна.

А. Т. Е. Сьогодні в радянській пресі опубліковано лист Сталіна до Леніна, писаний в р. 1921. В цьому листі Сталін домагається від Леніна пристосувати строгі репресії супроти тих членів комуністичної партії, які не можуть своїх переконань приладнати до радянського устрою і диктатури пролетаріяту. Сталін вказує в листі, що Риков і Троцький наскрізь просякнуті буржуазною психольоґією та культурою, та що вони тому не можуть прислужитись комунізмові. Риков, на думку Сталіна, людина без таланту і без здібностей. Слід пригадати, що Троцький у своїх спомниах, виданих на вигнанні, називає Сталіна найбільшою мізеротою СРСР.

Боротьба з антифашистами.

Як подають з Риму, там скінчився процес проти 5 антифашистів інтеліґентів, професора Бовіса та його однодумців. Між суддями присяглими був один ґенерал і 4 полковників фашистівської міліції. Двох підсудних засуджено на 15 літ вязниці, а інших на 10 літ.

Гіндуси не сплять.

Як подає льондонська преса, за одну ніч в ріжних місцевостях Індії з рук гіндуських націоналістів згинуло 6 англійських вояків та урядовців. Підозрівають, що ці вбиства виконала пляново в один час тайна націоналістична орґанізація. В місті Бонрей товпа напала на місцевий податковий уряд і здемолювала його, при чому одного урядовця вбито, а другого оборонила поліція. За те арештовано 15 осіб.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Вийшли на волю.

Дня 20. XII. ц. р. вийшли на волю з бережанської тюрми:

Бережани: дир. Окр. Союзу Кооператив п. Степан Кудрик і член Н. Р. тогож Т-ва п. Мирон Бойчак з Поручина, просидівши 2 місяці. Їх підозрівали в приналежности до УВО, і плянуванні замаху на держ. поліцію в Біщу.

Підгайці: директори Повіт. Союзу п. Бакалець та інж. Кузьма і селянин Мих. Стельмащук з Бокова, просидівши 2½ місяця. Їх підозрівали в приналежности до УВО й орґанізуванні підпалів у підгаєцькім повіті.

Отсею дорогою складають згадані політичні вязні щиру подяку Вп. Д-рові Вол. Лобушові за безкорисну інтервенцію у слідчого судді і всім тим особам, котрі опікувались ними підчас їх побуту в тюрмі.

Дня 17. XII. вийшов на волю по семитижневому побуті в бережанській тюрмі п. Василь Сениця, упр. школи з Ладанець, перемишлянського повіту, котрого обвинувачувано за злочини з §§ 58 і 59 к. з. — У звязку з цим п. Сениця складає щиру подяку Вп. П. Меценасові Д-рові Вознякові з Бережан за успішну інтервенцію і моральну піддержку.

Дня 22. XI. вийшов на волю по двомісячнім побуті у **львівських** поліційних арештах п. Володимир Сениця, службовик Маслосоюзу котрого арештовано у звязку з нападом на почтовий амбулянс під Бібркою. Вийшовши на волю, дякує п. В. Сениця Вп. П. Д-рові Старосольському і Вп. П-і Трачевій за їх батьківську опіку підчас його побуту в арештах.

—o—

РАДЯНСЬКА ПРЕСА
ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ.

„Червона Ґазета", що виходить у Ростові над Доном, містить дописі із сіл про українізацію, які передруковуємо без змін:

УКРАЇНІЗАЦІЮ ЗРИВАЮТЬ.
(Село Київське, Кримського району.)

У нашому селі людність на 90 відс. українська. Так, що у нас треба проводити українізацію.

Дещо в цій справі робиться. Українізовано школу. Але в громадському житті — на зборах, засіданнях офіційні представники установ, орґанізацій, української мови не вживають і навіть тим, хто говорить по українськи заважають це робити. Особливо в цьому відзначилися громадяни Пінчук, Павленко, Гребенков, Долгов.

Треба вказати цим громадянам на шкоду, яку вони чинять своїм ставленням до українізації, а партосередкові та сільраді зробити так, щоб українізація в нашому селі була не на останньому місці.

ҐАЛЬМУЮТЬ УКРАЇНІЗАЦІЮ.

У станиці Октябрській, Коренівського району, до справи українізації ставлення з боку орґанізацій незадовільне. Навіть партосередок питанню українізації не приділив достатньої уваги.

Крім того, що установи не українізовано, навіть лікпункти, що їх можна було українізувати, ще стоять під питанням чи будуть російські, чи українські, в той час, коли їх легко можна українізувати.

Памяти жертв більшовизму.

Комітет, в склад якого входили представники всіх ґруп російської еміґрації під головуванням письменника Немировича Данченка, улаштував у Празі „День памяти жертв більшовизму". Дня 18. ц. м. у салі Сметани, украшеній жалібними стяжками і російськими прапорами та терновими вінками, зібралась еміґрація, до якої промовив 87-літній письменник Немирович Данченко. Він згадав усіх тих, що згинули на полях бою і в підземллях чрезвичайки, говорив про велику траґедію, яку переживає Росія вже 13 літ, в той час, як Европа закриває вуха, щоби не чути зойків зі Сходу. Всі присутні заспівали „Вічная память" жертвам більшовизму, а відтак хор проспівав жалібний марш. Професор Кізеветтер у своїм рефераті говорив про шкідливий вплив диктатури і терору на життя народів. Після цього зібрання учасники пішли на богослуження, яке відправив єпископ Серґій. Такий же „День памяти жертв більшовизму" приготовляється в Парижі, Льондоні, Білгороді та Берліні.

На турецько-перському кордоні.

Анґлійська преса сповіщає, що на турецько-перськім кордоні відновились наступи перських ватаг. Турецький уряд вислав протест проти виступів перських повстанців, які непокоять населення прикордонної смуги. В кількох місцях іде битва між персами і турецькими військами.

—o—

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла“.** У вчорашньому (285) числі „Діла“ сконфісковано один уступ (23 рядки) з передової статті п. з. „Початок є, а що далі?“ Це вже 38-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Не допускають українських газет з Румунії?** Від кількох тижнів не доставлено нашій Редакції ані одного числа якогонебудь українського органу з Румунії. Останнє число черновецького щоденника „Час“ прийшло до нас ще з датою 4. грудня ц. р. Невже українських газет з Румунії до нас не допускають?

— **Найкращі світлини на першій виставці української аматорської фотографіки.** Як відомо, в часі 1-ої виставки української фотографіки, що недавно відбулась у Львові, відвідувачі брали участь у голосуванні на найкращу світлину. Виставку відвідало понад тисячу осіб. В голосуванні брало участь усього 611 відвідувачів. Найбільше голосів здобула світлина ч. 3. Е. Бартоша „Сильветки“ (249 голосів) і друге місце здобула знимка ч. 90 К. Л. К. „Шляхи“ (104 голосів): третє „Верба“ ч. 174. Я. Савки (92 голоси). четверте „Вижидання“ ч. 55. І. Іванця (85 голосів) і пяте ч. 11. „Світло“ О. Балицького (77 голосів).

— **Нова українська фільма.** В одеській фабриці Українофільму закінчена велика картина „Опустіть руки“, що виказує погубну шкідливість виховання молоді і дітей биттям. Картина має науковий підклад і агітує за нове виховання молоді і новими методами.

— **Успіхи артистки українки.** Відома молода співачка Марія Куренко виступала з успіхом в окінованій опері „Дінора“, а тепер закінчено Парижі і оперу „Фавст“ — де Марія Куренко теж співає.

— **Цікава статистика.** Головний статистичний уряд у Варшаві подав до відома, що в Польщі в 1930 р. було 284 осіб, які дожили 100 літ віку, 5.738 осіб, які мають за собою 90 літ життя і 107.517 старців, що переступили 80-ту весну життя.

— **Директор банку самовбивником.** У Варшаві повісився 45-літний директор банку Казимир Жбіковський. Вчинив він це у своїм кабінеті. Перед смертю залишив кілька листів, у яких вияснює причину самовбивства, але поліція держить ці листи покищо в тайні, бо їхній зміст тісно звязаний з якоюсь фінансовою аферою, в справі котрої ще ведеться слідство.

— **Катастрофа через пяниць.** Під Варшавою шофер Слонський, їдучи автомобілем, наткнувся на двох пяниць, які волікались від рова до рова. Шофер хотів оминути пяниць, але пяниці впали під автомобіль у хвилині, як цей вже котився в рів. Наслідком цього і шофер і пяниця Порчинський були поважно поранені і Порчинський другого дня помер.

— **Керенський у Празі.** Чеська преса подає, що колишній голова тимчасового уряду Росії Керенський прилетів літаком із Парижа до Праги. Ціль приїзду невідома.

— **Югословянський король у Букарешті.** Дня 22. ц. м. югословянський король Олександер приїхав до Букарешту, де зложить візиту румунському королеві. Разом із ним вернула до румунської столиці королева Марія.

— **Одна із психоз.** Щойно закінчились в Берліні авантюри проти антимілітаристичної фільми „На заході без змін“, а берлінська преса подає про нові антимонархістичні бучі в кінах. А саме підчас висвітлення фільми із монархістичними тенденціями „Флетовий концерт“, соціялісти кидали на салю вонючі бомби. Поліція арештувала 5 осіб.

— **Вибух.** У централі електричних заведень в Забжі на німецькому Шлеську був вибух. Пятьох робітників поранено, з чого одного смертельно.

— **Проти Гайного.** В Діссельдорфі підчас відкриття памятника поета Гайного у хвилині, коли промовляв професор Естервавф, група гітлерівців почала авантюру, викрикуючи, що збурить памятник тому, що Гайне був жидом. Авантюру зліквідувала поліція.

— **Зі світа науки.** Відомий американський вчений д-р Крайль вчинив такий експеримент: він спопелив при помочі електрики мозок убитого звірятн, відтак змішав цей попіл із ріжними іншими хемічними складниками, яких преса не називає і піддавши цю мішанину під ділання електрики, оживив її. Перед очима вченого явились живі клітини і дрібні істоти, які зараз-же почали розмножуватись шляхом роздвоєння. Учений кормить ці одноклітинні істоти протеїною, яку всипає до пробівниці. Д-р Крайль запевняє, що в пробівниці не було ні одної живої клітини, тільки попіл і що йому вдалось витворити ці живі істоти штучно із попелу мозку та інших хемічних складників. Таким чином малаб вирішитись загадка переходу неорганічної матерії в органічну та зникнути межа між ними.

— **Перша фашистівська повість.** Про це писалось, що італійський письменник Маріо Карлі видав повість „Італієць доби Муссолінія“, за яку дістав 50.000 лірів державної нагороди. Повість розійшлась за місяць в 15.000 примірниках. Героєм повісти є воєнний летун, відтак фашистівський революціонер і вкінці винахідник нового способу осушування болотяних околиць Італії. Герой цей натхнений духом фашизму, працює для добра вітчини, відкриває нові зложа вугілля і заліза та розвиває промисл, щоби не словом, але ділом унезалежнити Італію від впливів чужого капіталу та доказати ворогам силу фашизму. „Нам потрібне залізо, ми його добудемо, у нас нужда, ми осушимо болота і змінимо їх в родючу землю, ми створимо все, бо фашизм є всемогучий“! Ось тенденція твору. Фашизм у повісти визволяє край від руїни, вносить здоровий дух у родинне життя, упромисловлює державу, будує, творить нове життя. Сам Муссоліні наказав дати авторові повісти державну нагороду і не диво, бо він же сам намовляв автора написати таку повість і нарікав, що комуністичний рух має своїх співців і поетів, а фашизм не має.

— **Необережність.** Під Букарештом трьох їздців хотіло переїхати автомобілем залізничий шлях, не бажаючи чекати аж поїзд мине рампу. Поїзд віхав на автомобіль, при чому всі три пасажири згинули.

— **Після землетрусу на Яві.** Останні телеграми подають, що підчас вибуху вулькану Мерапі і землетрусу згинуло на острові Ява 1500 осіб! З вулькану поширюються трійливі гази, так що доступ до місця катастрофи є утруднений. Матеріяльні шкоди величезні.

— **Суд звільнив убивника жінки.** У французькім місті Бовє, урядовець Юрій Буррус застрілив свою жінку зате, що вона його зраджувала. На судовій розправі виявилось, що Юрій Буррус був дуже хоробрим вояком підчас світової війни та що вже тоді, як він був у німецькому полоні, жінка мала любовника, а не покидала чоловіка тільки тому, щоби за нього діставати воєнну допомогу. Суд розглянувши справу, звільнив убивника від вини і кари.

— **Духовна семинарія для муринів.** В американськім місті Бай Сант Люїс утворено окрему духовну семинарію для студентів чорної раси. Досі в цій семинарії висвячено 6 муринів на священиків. У семинарії студіює 135 теольогів чорної раси.

— **Листи Шопена.** У Москві вийшло нове збірне видання листів Шопена, між ними багато листів невиданих досі. У книжці поміщено 313 листів великого музика. Нажаль, найцікавіші його листи пропали: одні спалились підчас пожежі, а другі знищила співачка Марія Гладковська, перша любов Шопена. Також письменниця Жорж Занд, яку Шопен любив, спалила багато його листів, а залишила лише 17. Найцікавіші листи Шопена з Відня підчас польського повстання проти Росії. Він являється в цих листах горячим польським патріотом і фанатичним ворогом Росії. Він навіть хулить Бога за те, що він не помагає польським повстанцям побити москалів. В 1838 р. Шопен вже жив із Жорж Занд на острові Майорка. У листах звідтам він нарікає, що в нього хорі легені і що прийдеться вмирати. В останнім листі в Парижі великий композитор просить, щоби по його смерти не похоронили його зараз, бо боїться опинитись в могилі живцем, у летаргу.

— **З французького літературного світа.** Анрі Фоконіє дістав нагороду Ґонкурів. Дістав за свою одиноку повість: „**Malaisie**“. Коли ця вістка розійшлась по світі, всі були здивовані: Фоконіє? Ми про такого і не чували! — І справді. Фоконіє мало знали досі навіть у Парижі. І не диво, бо він не професійний письменник і до 50-го року життя навіть не думав бути письменником. Він був старшиною кольоніяльних військ відтак жив гулящим життям багатого француза мав свою плянтацію на маляйських островах багато подорожував і навіть тоді, як йому ухвалено нагороду Ґонкурів, його не було в Парижі. Він був аж у Тунісі. Маючи 50 літ, він забажав написати свою першу книжку про життя на маляйських островах. Сів і написав за два місяці. Книжка дебютанта і дилетанта вийшла така цікава, що видержала конкуренцію із творами відомих письменників, контркандидатів до нагороди Ґонкурів. А його твір такий простенький: в ньому подана історія боротьби двох родин плянтаторів на маляйських островах та багато цікавих думок про вплив цивілізації й культури на первісні народи.

— **Злочинність у Ню Йорку.** Американська преса подає статистику злочинів у Ню Йорку, з якої довідуємося, що в тому місті в 1929 році було 350 випадків убивств, так що майже на кожний день припадає одно вбивство. Цікаве, що за цілий 1929 рік не засуджено в Ню Йорку ані одного вбивника на кару смерти.

— **Особисті вісти.** У львівському університеті одержав **Ісаїв Петро Мгркіян** диплом магістра фільософії.

ВІДГУКИ ДНЯ.

НЕ ВІРЮ!

Свого часу вчені голови Европи сказали, що літати машиною в повітрі є неможливо. Дали на це стільки ріжних наукових доказів, що здавалося, нема сумніву. І коли потім якийсь недовірок таки підлетів на машині, тяжко було в це повірити, а ще й нині богато є таких, які не вірять.

Такий менш-більш випадок стався зі мною, хоч у зовсім іншій матерії, далекій від усякої фізики.

Свого часу виринула була справа биття. Десь хтось скаржився в суді, що його перед розправою тяжко побили. Оповідав це так переконуючо, що годі було не вірити. Признаюся, що я сам був близький того, щоби дати віру цим зізнанням. Але швидко переконався, що так не є. Святе обурення преси і льогічний патос прокураторів виказав як на долоні, що випадки побиття це тільки хора імаґінація підсудного, або хитрий спосіб оборони. Пригадую собі, як підчас одної розправи б. прокуратор Ґіртлер, з вродженим йому хистом, виказав неможливість такого випадку в державі, яка має найліберальнішу конституцію і найкращі традиції.

Слухаючи його промови хіба глухий міг не повірити. А хто тієї промови не чув, той переконався після статтей львівської преси, яка стала муром в обороні доброї слави ріжних виконавчих органів.

В той спосіб, ясний і недвозначний, вирішена справа зійшла раз на все з педесталу достовірности і перестала займати людські уми. Також і я, нарівні з іншими, переконався твердо і невідкличчо, що підсудні не мали рації. Всякі пізніші зізнання, обвинувачення, оповідання клав я між казки з тисяч і одної ночі, хоч би це все мало всі познаки імовірности.

Якжеж маю повірити і в найновіші тяжкі закиди, які робить соймова опозиція зарядові військової вязниці в Бересті?!

Польська конституція не позволяє на це і цього досить, щоби відкинути з обуренням всякі того роду закиди.

Деж можливе, щоби у вязниці, на якої чолі стоїть активний старшина-полковник, якому помагають старшини і підстаршини діялися такі речі, як у підземеллях середньовічного суду. Нехай собі посли-вязні оповідають що хочуть, нехай показують рани, ґудзи і синці, нехай ціла опозиційна преса подає докладні описи з датами і іменами — це на мою думку тільки хора імаґінація або хитрий спосіб оборони.

Ліберман — визначний польський патріот, з хрестом заслуги на грудях, щоби був катований до безтями?!

Корфанти — той, що допоміг до відзискання Гор. Шлеська чистив вязничний „кібель“?!

Вітос — б. президент міністрів, кавалер „Білого Орла“, довголітній посол, провідник селянського Пяста і пр. і пр. замітав подвіря і брав весь час копняки від вояків?!

Кернік, Барліцкі, Попель — всі скаржаться самі, або скаржать про це інші, що їх били і навіть не слухали чи ще дихають.

Пише про ті всі історії опозиційна польська преса і мимоходом долучує ще й наших: Когута, Лішинського, Целевича... І їм не з добром було в Бересті.

Але кого, як кого, та мене не здурять панове з опозиції. Тому кілька місяців писали їхні газети, що це неможливе в Польщі, а тепер пишуть, що це не тільки можливе, але навіть певне.

На те все відповідь:

Не повірю в те ніколи, бо це противне польській конституції і психіці.

Галактіон Чіпка.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 24. XII. ц. р. масло пріма експортове солене 4·70 зол., масло пріма блокове несолене 4·70 зол., літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 9·70 зол.

ШАХИ.

Степан Попель, член Т. У. Ш. мистцем Львова.

Як у нас вже була про це згадка, найбільші шанси на здобуття мистецтва Львова в шаховому турнірі, який тягнувся від жовтня місяця, мали: бувший мистець Г. Фрідман і член Т-ва Українських Шахістів п. Степан Попель, які здобули по 16 пунктів на 19 можливих. У неділю 21. ц. м. оба суперники розіграли між собою рішаючу партію за перше місце, при небувалому заінтересуванні львівських шахістів, яка закінчилася перемогою Ст. Попеля. Тимсамим титул мистця Львова і перша нагорода у виді золотого годинника, уфундованого магістратом м. Львова, дісталися, оце мабуть уперше в історії, в руки українця.

Степан Попель, родом з Комарна коло Турки, студент прав, уже змалку виказував небуденний талант у грі в шахи. До перших його успіхів слід зарахувати здобуття мистецтва українського університету в 1924 р., а дальше перше місце в турнірі, влаштованім Спорт. Т-вом „Україна" і 1926 р. і мистецтво українського Львова в 1929 р. В загально-львівських змаганнях за мистецтво займав Попель в 1928 р. пяте місце, в 1929 р. друге і вкінці на цей рік перше. Слід іще зазначити, що по смерти бл. п. Мих. Присташа обняв С. Попель провід „Шахового Кутика" в тижневику „Неділя" і веде його до-нині дуже вміло й цікаво.

Для загальної характеристики нашого молодого мистця варто згадати, що є він прототипом шахіста-джентельмена з опанованими нервами і стоїчним спокоєм, а тому не дивниця, що весь шаховий Львів зі захопленням складав йому сердечні гратуляції, в тому переконанні, що мистецький стілець дістався у тілі руки. Тому і з нашої сторони складаємо п. Попелеві сердечні гратуляції і побажання, щоби задержав почесний титул мистця якнайдовше і тим причинився до прославлення українського імени.

З членів Т. У. Ш. брали ще участь у цьомуж турнірі О. Слободян і Турянський, з яких перший заняв семе місце ($12^1/_2$ п.), другий чотирнацяте (6 п.). Слободян, також небуденний талант, у другій половині змагань виказав дуже добру форму і переміг усіх противників, які заняли ліпші від нього місця, а з Попелем і Фрідманом ремісував. Можна надіятися, що в слідуючім році Слободян рівнож найдеться на чолі табелі мистецтва.

Е. Ч.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 25 грудня, година 7·30 веч. Ніч в Сан-Себастіяно", оперетка Беацького (премієра).

Пятниця, 26. грудня, год. 3 попол. Кордіян", год. 7·30 вечором „Фіялка з Іонмарт".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 25. грудня, год. 7·30 вечером Новий подружий договір".

Пятниця, 26. грудня, год. 3·30 „Корнвільські дзвони", год. 7·30 вечором Доротея Ангерман".

Малий Міський Театр:

Четвер, 25 грудня, година 7·30 веч. „Скандал у Савої".

Пятниця, 26. грудня, год. 3·30 попол. „Скандал у Савої", год. 7·30 вечором „Перфуми моєї жінки".

Театр Новин (в салі кіна „Кольосей"):

Четвер, 25. грудня, година 7·30 веч. „Гільтайська трійка".

Пятниця, 26. грудня, година 4·00 поп. „Тітка Карольця"; год. 7·30 веч. „Гільтайська трійця".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Капітан Крек" (Джон Берімур).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).

ОАЗА: Звукова фільма „Розкоші небезпеки" (Гар. Льойд).

ПАН: Останній роман (Ів. Петрович).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Король джезу".

ПАСАЖ: „Смертельна їзда цирковця" та додатки.

ПРОМІНЬ: Вічне кохання", „Мертвий крок".

ФАТАМОРГАНА: „Гальва".

ХИМЕРА: Шалені серця. Любов у природі.

[illegible]ЕВЕ: Звонар із Нотр Даму (Льон Чаней).

УПХА: Пат і Паташон як газетярі.

Програма радіо.

Четвер 25. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 19·15 Збірна авдиція із польських станцій, 2·00 Грамофон плити. **Відень** (516,5) 11·05 Симфонічний концерт. 19·30 „Орфей у пеклі", опера Офенбаха. **Прага** (486,2) 11·30 „Продана наречена" оп. Сметани. **Мінхен** (532,9) 18·05 „Нюрнберські співці" оп. Вагнера. **Бреслав** (325) 19·00 „Кавалер срібної рожі" оп. Штравса. **Берлін** (419) 19·00 „Аїда" оп. Вердія. **Гельсінгфорс** (221,4) 12·00 Богослуження, 20·15 Арве Тіркконен: сер. соль. **Ляйпціг** (253,4) 15·10 „Розбитий збанок" ком. Клайста, 19·30 „Веселий концерт, 21·10 Кл. і Райнгольд Гергард (спів і гітара). **Льондон** (261,3) 11·10 Богослуження із Кентерберського Собору, 15·00 „Пісні моїх батьків" Овен (баритон) і тріо Джорджіен. 15·00 Балади (сопр. Сомервел і Леон баритон), 20·30 „Червона шапочка", 23·45 Різдво в Америці, трансм. із Студіо в Америці. **Копенгаґен** (281) 15·30 Концерт давніх мистців, 17·00 Тр. із Слотскірке, концерт на істор. органах, 22·00 Вечер рецитаций, 22·15 Давні танці. **Штутгарт** (359,8) 10·00 Еванг. богослуження, 19·15 Різдво в Ельзасі (музика, спів), 21·30 Три веселі 1-актівки (Нестрой, Грайнц, Кестлін). **Харків** (426) 16·00 Концерт, 19·00 Мус. трансмісія, 20·00 Концерт української музики. **Стокгольм** (435,8) 11·00 Богослуження, 14·00 Давні коляди, 20·00 „Месія" ор. Генделя. **Рим** (441,2) 12·45, 20·40 Легка музика, 17·00 Концерт, 23·00 Танк. музика. **Лянґенберґ** (472,4) 13·00 Концерт, 15·05 „Спомини з Македонії", 19·35 Ялинковий концерт. **Осльо** (493,4) 10·20 Транс. із церкви в Нідарос, 19·30 Ред. мельодії, 20·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 13·30 Гр. плити, 16·00 Танк музика, 17·30 Куток молодих талантів. **Москва** (1481) 12·00, 15·00, 18·00, 21·00 Концерт, 18·30 Концерт для села. **Париж** (1724,1) 13·30, 16·45, 19·30 Гр. концерт, 20·00 Ялинкові рецитації, 20·30 Різдвяне чудо, 21·00 Камер. концерт.

Пятниця 26. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 12·15 Концерт, 14·20, 17·15 Музика. **Стокгольм** (435,8) 14·30 Симфонічний концерт, 19·15 „Орфей у пеклі". **Москва** (1481) 19·30 „Демон" оп. Рубінштайна. **Лянґенберґ** (472,4) 20·00 „Баль в опері" оп. Гайбергера. **Ляйпціг** (253,4) 20·00 „Міньон" оп. Томаса. **Льондон** (356,3) 21·00 „Срібний король" авл. Джонса та Германа. **Будапешт** (550,5) 17·00 Мадярські арії. **Ленінград** (1000) 17·30 Концерт, 18·30 Еспанські твори (скрипка). 22.30 Авд. про Туреччину. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·30 Концерт. **Копенгаґен** (281) 12·00, 14·40, 16·40 Концерт, 20·30 Транс. із театру „Льорі", 24·00 Ратушові дзвони. **Гамбург** (372,2) 15·30 Андерсенові казки з орх., 16·15 „Аве Марія" (з Бремн), 20·00 „Оп. баль", оп. Гайбергера. **Штутгарт** (360,1) 11·00 Сонати, 16·00 Концерт з Візбадену, 20·00 „Моя сестра і я" муз. песа Бенацького. **Берлін** (419) 16·00 Концерт капелі Кавфмана, 18·00 „Едер айнмаль ін Шільда", 20·00 Концерт. **Харків** (426) 20·00 Симфонічний концерт. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт, 21·15 Транс. із театру Сан Карльо в Неаполі. **Прага** (486,2) 9·00, 20·00 Транс. із салі Сметани. **Мілано** (500,8) 21·00 Хор, 22·10 „Св. Фран." ор. (сольо, хор, орх.). **Відень** (516,3) 17·30 Камеральна музика, 19·40 Спів Марії Гергард. **Москва** (1481) 19·30 „Демон" опера Рубінштайна. **Париж** (1724,1) 21·45 Фр. музика.

ВЕЛИКА інвентарна ВИПРОДАЖА ТРИКОТАЖІВ у ФІРМІ „OLKA" Ринок, ч. 35.

Светери, камізольки, пульовери, тепле білля, шалі, шапки, і т. п. предмети з першорядних родів вовни. 1119 3–10

20–50 % нижче фабричних цін.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича 1096

Золочів:

25. XII. „Ой не ходи Грицю".
26. XII. „Хмара".
28. XII. „Плач Ізраїля".

Збоїв:

27. XII. „Танок Венери".
28. XII. „Шукаю мужа".
1. I. „Плач Ізраїля".

Поморяни:

27. XII. „Плач Ізраїля".
28. XII. „Шукаю мужа".
29. XII. „Ой не ходи Грицю".
30. XII. „Циганка Аза".
31. XII. „Запорожець за Дунаєм".
1. I. „Танок Венери".
2. I. „Хмара".

Озірна:

3. I. „Танок Венери".
7. I. „Хмара".
8. I. „Пан Твардовський".
9. I. „Воскресення".

Тернопіль:

4. I. **Відкриття сезону.** „Ой не ходи Грицю".
5. I. **Бенефіс Дружини.** „Плач Ізраїля".
10. I. „Циганка Аза".
11. I. „Хмара".

Струсів:

7. I. „Воскресення".
8. I. „Пан Твардовський".
9. I. „Плач Ізраїля".

Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі. — В неділю дня 4. I. відкриває сезон народньою штукою „Ой не ходи Грицю".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 888 6-?

ПАННУ з інтелігенції, літ 28, симпатичну, лагідну, без минувшини, чесну до ведення домашнього господарства або до виховування дітей поручає парох о. М. Хомань у Розборі округлім п. Порохник. 1108 3—3

СПІЛЬНИКА прийме старе, добре проспеpуюче підприємство з 3.000 дол. (міс. дохід 1.500 зол.) до адм. „Діла" під „Оказія". 1128 2—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Староманні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

КРИМСЬКИЙ ПЛАЩ мало ношений оказійно на продаж. Городецька 35, дозорець покаже. 1144 2—2

МАШИНА до писання „Adler" українсько-польська, оказійно на продаж. — Машинополь, Львів, вул. Сикстуська 9. 1149 2—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентґеном.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і виймає зуби. Скріплює розхитані зуби, робить штучні зуби в кавчуку, золоті, плятині і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі — П. Т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1139 3—10

ПОЗІР! ЗАМОВЛЯЙТЕ СКОРО!

Накладом коопер. „Дружина" вийшов уже **„Катехизм Українського Державника"** часть II. Ціна 1 зол.

На складі коопер. є часть I., а також ріжні книжки державницького змісту В. Липинського, Д. Дорошенка й інших.

Замовлення рівночасно з грішми слати на адресу:

„ДРУЖИНА" Lwów, Skr. poczt. 323 (Чекове конто П. Щ. 410·928). 1152 1—5

Подяка.

Вп. Послові Д-рові Баранові та Василеві Бачинському канд. адв. складаю отсим щиру подяку за всі труди та заходи в справі мого звільнення з тернопільської тюрми.

Товстолуг, дня 23. 12. 1930.

1153 **Осип Павлишин.**

Подяка.

Почуваюсь до милого обовязку зложити щиру подяку всім тим Громадянам, які в часі мого 3-місячного побуту в тюрмі займались моєю особою, — а зокрема дякую Вп. Послові Д-рові Баранові за правні заходи та інтервенцію в справі мого звільнення.

Рівнож дякую Вп. Послові Д-рові Ладиці та адв. Остапові Постригачеві.

Тернопіль, 23. XII. 1930.

153 **Остап Сіюк.**

Присилайте передплату!

П. Т. Архитекти, Будівничі, Мистці, Столярі і Фабриканти!

ЩО ціна, якість, сортовання, рід, виміри, вибір **ДИКТ** вільхових, клеєвих світової марки груб. $2^1/_2$ — 40 mm 202×122, 160×122, 145×120, 200×60 **ТОБАЛЬ є НАЙ** дешевша, ліпша, вище, тревaліший, найкращі, більший

Можна переконатися лише в фірмі „PEBEDE", фабричні склади форнірів і дикт.

Заступництво і виключна продажа Тов. Братя Л. і Ад. Льоприц. Фабрика Дикт „Тобаль" на Сх. Галичину, Краків, вул. Шпитальна 7. Тел. 102—34 і 157—95, Львів-Замарстинів, вул. Огородницька, Тел. 42—31; Катовиці, вул. Французька 10, Тел. 27—31.

:-: :-: **Екзотичні і краєві форніри постійно в великім виборі на складі.** :-: :-:

Фахова обслуга. 819 **Відворотна достава.** 2–2 **Конкуренційні ціни.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.